

Friedrich Melinda

Ferenczi mint orvosszakértő

Ferenczi Sándor itt közreadott két írásának megjelenése között tizenhárom év telt el. Mindkettő pályafutásának abban a közel két évtizedet felölelő időszakában keletkezett, amelyet végigkísért törvényszéki orvosszakértői tevékenysége.

A *Gyógyászat* című hetilapban 1900-ban közölt könyvismertetése Eduard von Hofmann osztrák orvos *A törvényszéki orvostan atlasza* című, 1897-es, magyarul 1899-ben megjelent munkáját, pontosabban a fordítás minőségét állítja középpontba. Az ismertetés így nemcsak orvostörténeti, de fordítástudományi szempontból is érdekes olvasmány – igen alaposan és kritikusan szemlézi a könyv félrefordításait. Ferenczi akkoriban az Erzsébet-szegényház alorvosa volt, és röviddel azelőtt, 1900 májusában szerezte meg a törvényszéki orvosszakértői képesítést: amint a lapokból értesülhetünk, „a törvényszéki orvosi szakvizsgát [...] kitűnő sikerrel letette” (*Új Törvényszéki orvos*, 1900, 6., lásd még *Törvényszéki orvosi képesítések*, 1900, 269). Néhány évvel később, 1906 májusában pedig „[a] budapesti királyi törvényszék állandó orvosszakértőjévé a törvényszék teljes tanácsa Ferenczi Sándor dr. budapesti orvost nevezte ki” (*Törvényszéki orvosi kinevezés*, 1906, 8). Ferenczi a napisajtóban is gyakran nyilatkozott orvosszakértőként (vö. Friedrich, 2018, 2023), és egy-egy esetről Freudnak is beszámolt (pl. Ferenczi [é. n.], 1915, in: Freud–Ferenczi, 2001, 128).

Azonban már 1909-ben, a Freuddal való találkozást követő évben megfogalmazódott benne a kívánság, hogy kizárólag az analízisnek szentelje idejét, így a törvényszéki munkára is inkább teherként tekintett: „Szeretnék felhagyni a többi, nem analitikus ténykedéssel (munkás-rendelés¹, bíróság)” (Ferenczi, 1909. nov. 20. In: Freud–Ferenczi, 2000, 189). Elsősorban anyagi okoknak tudható be, hogy Ferenczi – egészen 1918-ig – nem adta fel törvényszéki orvosi tevékenységét: „A páciensek és a bíróság anyagilag is sikereket hozott nekem az elmúlt fél évben” (Ferenczi, 1910. márc. 4. In: Freud–Ferenczi, 2000, 247).

Másik itt újraközölt írásában („Az ideg orvos mint szakértő”) Ferenczi törvényszéki orvosi gyakorlatának tapasztalatait, a jó szakértő ismerveit összegezte a *Munkásügyi Szemle* melléklapjaként megjelent *Orvosszakértői Szemlében*, 1913 decemberében. A *Munkásügyi Szemle* melléklete rövid életű lap volt, 1913 februárja és 1914 júniusa között létezett. Szerkesztésében Ferenczi is részt vett, neve valamennyi

¹ Ferenczi 1903-tól volt az Általános Munkásbetegség-élelő Pénztár orvosa.

szám címdalán szerepel. A lap egyik szerkesztője a Ferenczi és Freud találkozásában 1908-ban közreműködő Stein Fülöp orvos, a szerzők között pedig Lévy Lajos neve is feltűnik.

Ebben az írásában Ferenczi az orvosi és szakértői képzettség, a tárgyilagosság és ugyanakkor az egyéni megítélés fontosságát emeli ki, és felhívja a figyelmet azokra az orvosszakértői túlkapásokra is, amelyek végül igazságtalan ítéletet eredményezhetnek. Ekkor a pszichoanalízist nem említi még, a jövőben azonban a pszichoanalízis egyik közeli és sürgető feladatát éppen a jogászok és törvényszéki orvosok analitikus kiképzésében látja (Ferenczi, 1928/1982, 365). Az orvosszakértők ilyen irányú képzése ugyan nem valósult meg, de Ferenczi mellett a kor több pszichoanalitikusa tevékenykedett orvosszakértőként, így például Lóránd Sándor, és később, az 1920-as években az aktív analitikus Feldmann Sándor és Gartner Pál is. A pszichoanalitikus orvosszakértő hozzájárulhatott ahhoz, hogy az aktív analitikus Balázs Dezső szavaival „az ítélet nemcsak megtoroljon, hanem igazságos is legyen. Mert a pszichoanalitikus megismerés gyakran oly elrejtett összefüggéseket igazol, melyek úgy a bűnöst, mint a büntettet teljesen más megvilágításba helyezik” (Balázs, 1928, 13).

Felhasznált irodalom

- Balázs D., ifj.** (1928). Ebédutáni pihenő. *Magyar Hírlap*, 1928. július 1., 38(147): 13.
- Ferenczi S.** (1900). A törvényszéki orvostan atlasza [recenzió]. *Gyógyászat*, 1900. június 3., 40(22): 346-348.
- Ferenczi S.** (1913). Az ideg orvos mint szakértő. *Orvosszakértői Szemle* [A Munkásügyi Szemle melléklete], 1913. december 25., 24: 82-83.
- Ferenczi S.** (1928). A pszichoanalízis és a kriminalitás. In: Linczényi Adorján (szerk.), *Lelki problémák a pszichoanalízis tükrében. Válogatás Ferenczi Sándor tanulmányaiból* (360-384). Budapest: Magvető, 1982.
- Freud, S. – Ferenczi S.** (1908–1933). *Levelezés I/1–III/2*. Szerk. Ernst Falzeder, Eva Brabant, Patrizia Giampieri-Deutsch, André Haynal, Erős Ferenc és Kovács Anna. Budapest: Thalassa Alapítvány–Pólya Kiadó, 2000–2005.
- Friedrich M.** (2018). *Pszichoanalízis a pódiumon. Pszichoanalízis magyar hírlapokban 1910 és 1939 között*. PhD értekezés. Pécs: PTE Elméleti Pszichoanalízis Doktori Program.
- Friedrich M.** (2023). Ferenczi hírlapírói tevékenységéről. *Imágó Budapest*, 12(3): 100-106. <https://imagobudapest.hu/wp-content/uploads/2020/11/12-Friedrich.pdf>
- Törvényszéki orvosi képesítések** (1900). *Igazságügyi Közlöny*, 1900. július 25.; 9(7): 269.
- Törvényszéki orvosi kinevezés** (1906). *Az Ujság*, 1906. május 5., 4(122): 8.
- Új törvényszéki orvos** (1900). *Szabadság*, 1900. május 16., 9(39): 6.